

Koululaisten aamupäivähoidon lakkauttaminen 1.8.2026 alkaen

Sivltk 26.02.2026 § 21
337/12.00.01/2025

Valmistelija sivistysjohtaja Virpi Risteelä

lin kunnassa on järjestetty 1.–2. luokkien oppilaille ennen koulupäivän alkua tapahtuvaa aamupäivähoitoa, jonka tarkoituksena on ollut tarjota valvottu ja turvallinen paikka niille lapsille, joiden koulupäivä alkaa myöhemmin kuin huoltajien työpäivä. Aamupäivähoitoa on järjestetty Haminan ja Kuivaniemen kouluilla. Palvelun käyttöaste on laskenut viime vuosien aikana. Aamupäivähoitoon osallistuu tällä hetkellä pieni joukko oppilaita suhteessa ikäluokkien kokonaismäärään. Toiminnan ylläpitäminen ei ole enää kuntatalouden näkökulmasta tarkoituksenmukaista.

Sivistyslautakunta päätti kokouksessaan 27.11.2025 (§47) käynnistää koululaisten aamupäivähoidon lakkauttamista koskevan valmisteluprosessin. Valmistelutyön tuli sisältää selvitykset talouteen ja henkilöstöön liittyvistä vaikutuksista, lapsivaikutusten arviointi sekä ehdotus aikataulusta ja henkilöstöön liittyvistä toimenpiteistä. Valmisteluun on liitetty aamupäivähoidon ohjaajien ja asiakkaiden kyselyt sekä toteutettu kuntalaisten kuuleminen. Kuntalaisille avoin kuulemistilaisuus järjestettiin 10.2.2026 Haminan koululla, samassa tilaisuudessa kuultiin kuntalaisia liittyen sekä perhepäivähoitoon että koululaisten aamupäivähoitoon.

Koululaisten aamupäivähoidon lakkauttamisprosessi on valmisteltu hallintolain 31§:n (asian riittävä selvittäminen), kuntalain 39§:n (päätösten perusteleminen), perustuslain 6§:n ja Lasten oikeuksien sopimuksen 3 artiklan (lapsen edun ensisijaisuus) mukaisesti. Edellä mainittujen lakien mukaisesti - jos valmisteilla oleva päätös vaikuttaa merkittävästi lapsiin - on vaikutukset selvitettävä dokumentoidusti. Tarvittavat selvitykset, kyselyt ja kuulemiset on toteutettu osana valmistelutyötä ja ovat esityslistan liitteinä.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa säätelee Perusopetuslaki (628/1998), erityisesti sen 48 a §, jossa todetaan, että kunta voi järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa perusopetuksen oppilaille. Kyseessä on siis kunnille vapaaehtoinen palvelu, ei lakisääteinen velvoite. Lain mukaan toiminnan tavoitteena on tukea lapsen hyvinvointia ja koulunkäyntiä sekä tarjota turvallinen ympäristö ennen ja jälkeen koulupäivän.

Lisäksi Vammaispalvelulaki (380/1987, uudistettu 2023) turvaa vammaisille oppilaille oikeuden tarvitsemiinsa palveluihin, mukaan lukien aamupäivähoito, mikäli se on välttämätöntä heidän toimintakykynsä ja koulunkäyntinsä kannalta. Tämä tarkoittaa, että vammaisoppilaiden palvelut eivät vaaranna kunnan luopuessa yleisestä aamupäivähoidosta.

Lakkauttamispäätöstä valmisteltaessa on vertailtu sivistystoimen talouden näkökulmasta kolmea eri vaihtoehtoa: 1. aamupäivähoidon jatkumista ennallaan, 2. aamupäivähoidon järjestämistä ostopalveluna, 3. aamupäivähoidon lakkauttamista. Kolmanteen vaihtoehtoon sisältyy vammaisoppilaiden aamupäivähoidosta tehtävä sopimus Pohteen kanssa. Vertailun tuloksena voidaan todeta, että aamupäivähoidon ylläpitäminen ei ole taloudellisesti kestävää tilanteessa, jossa taloustilanne vaatii selkeitä sopeuttamistoimia. Aamupäivähoidon asiakasmäärät ovat vähäisiä ja palvelu kohdentuu pieneen osaan kuntalaisia.

Taloudelliset vaikutukset:

Aamupäivähoidosta luopumisella saavutetaan vuositasolla 50 000€ kustannussäästöt. Lisäksi taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on huomioitu hyvinvointialueelta laskutettavat vammaisoppilaiden aamupäivätoiminnan kustannukset. Palvelun lakkauttaminen vähentää kustannuksia ja parantaa koulunkäynninohjaajien kokonaisresurssien käytön tehokkuutta, kun vammaisoppilaiden aamupäivähoidon kustannukset laskutetaan jatkossa hyvinvointialueelta.

Aamupäivätoiminnan järjestäminen aiheuttaa kunnalle palkkakulujen lisäksi muitakin kustannuksia suhteessa tämänhetkiseen osallistujamäärään. Toiminta vaatii henkilöstöresurssien lisäksi tiloja ja hallinnollista työtä, vaikka käyttöaste on vähäinen. Syyskauden 2025 aikana aamupäivähoidossa on ollut vaihdellen 17 perusopetuksen oppilasta ja iltapäivähoidossa 14 oppilasta. Vammaispalveluiden aamupäivähoitoa on käyttänyt 6 oppilasta ja iltapäivähoitoa 8 oppilasta. Yhteensä aamu- ja iltapäivähoitoon hakeneita asiakkaita on 34, joista maksavia asiakkaita on 20 ja muut kuuluvat 0-maksuluokkaan.

Vaikutukset henkilöstöön:

Osana yhteistoimintaprosessia on toteutettu määräaikaisten koulunkäynninohjaajien tehtävien vähentäminen. Vakituisten koulunkäynninohjaajien tehtävät jatkuvat. Vakituisia koulunkäynninohjaajia toimii lin opetustoimessa täydellä työajalla 38,25h/vko seitsemäntoista henkilöä ja 35h/vko työajalla kahdeksan henkilöä.

Vaikutukset lapsiin ja asiakasperheisiin:

Lakkauttamisen piirissä on pieni osa ikäluokasta, suurin osa oppilaista ei käytä aamupäivähoidon palvelua. Jatkossa vakituisten koulunkäynninohjaajien resursseja voidaan yhä vahvemmin kohdentaa koulupäivän aikaisen tuen vahvistamiseen. Lapsivaikutusten arvioinnissa on selvitetty päätöksen vaikutuksia lasten ja lapsiperheiden hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen.

Lapsivaikutusten arviointi on väline lasten etujen selvittämiseen tehtäessä lapsiryhmää tai yleisesti lapsia koskevaa päätöstä. Lapsivaikutusten arvioinnin erityisenä perustana on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 3.1 artiklassa edellytetty lapsen edun ensisijaisuuden periaate. Lasten ja nuorten osallisuus ja kuuleminen on olennainen osa lapsivaikutusten arviointia.

Aamupäivähoidon lakkauttamisprosessin valmistelussa toteutettiin ennakoarviointi valmisteilla olevan päätöksen vaikutuksista. Lapset osallistettiin ikätasolleen sopivalla tavalla toteuttamalla heidän kuulemisensa koulun tuttuun aikuisten toimesta. Lasten kuuleminen toteutettiin kyselylomakkeella, jossa he saivat ympyröidä kuhunkin kysymykseen liittyen mielestään sopivimman hymiön. Lisäksi kyselylomakkeessa oli kysymyksiin liittyen mahdollisuus avoimille vastauksille. Suurin osa lapsista vastasi aamupäivähoidon loppumisen tuntuvan ikävältä, kolme lasta kokee mukavana, ettei aamupäivähoitoon olisi tarvetta tulla.

Keskeisiä kysymyksiä lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamisessa ovat seuraavat:

- Mitä ovat vaikutukset lasten ja nuorten hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä?
- Minkälaisia vaikutukset ovat eri lapsi- ja nuorisoryhmiin?
- Miten erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten ja nuorten asemaa voitaisiin parantaa?
- Miten lapsia ja nuoria kuullaan ja mitkä ovat heidän näkemyksensä asiassa?
- Miten myönteisiä vaikutuksia voitaisiin vahvistaa ja kielteisiä vaikutuksia poistaa tai ainakin lieventää?

Aamupäivähoidon päättyminen aiheuttaa kartoituksen mukaan lyhyellä aikavälillä yksittäisille lapsille ja perheille huolta arjen aikataulujen järjestymisestä. Muutoksen piirissä on kuitenkin pieni joukko oppilaita, mikä rajaa vaikutusten laajuutta. Huolellisella tiedottamisella ja vaihtoehtoisten toimintamallien kartoittamisella voidaan tukea sitä, että lasten oikeus turvalliseen arkeen toteutuu. Kevään aikana Haminan koulun alkuopetuksen perheille tullaan toteuttamaan kysely, jossa kartoitetaan sitä, kuinka monen Haminan koulun oppilaan aamupäivähoidon tarve poistuisi, mikäli pienten oppilaiden koulupäivä alkaisi säännöllisesti klo 8.00 tai 8.30. Kuivaniemellä koulu alkaa koulukyydityksistä johtuen klo 8.30.

Kuulemistilaisuudessa nousi esiin huoli aamupäivähoidosta yhtenä kunnan vetovoimatekijänä ja lakkauttamisen vaikutus lapsiperheiden palveluita heikentävänä toimintana. Pitkällä aikavälillä aamupäivähoidon lakkauttamisen vaikutukset ovat kuitenkin kokonaisarvion mukaan neutraaleja tai jopa lievästi myönteisiä. Haminan ja Kuivaniemen koulut voivat jatkossa kohdentaa henkilöstöresursseja koulupäivän aikaiseen tukeen, ryhmäkokojen hallintaan ja oppilaiden hyvinvointia edistäviin rakenteisiin.

Kunta järjesti valmisteluprosessiin liittyen kuntalaisille avoimen kuulemistilaisuuden, johon osallistui seitsemän kuntalaista. Lisäksi asiakkaille on toteutettu kysely, jonka avulla on kartoitettu asiakasperheiden huolenaiheita ja toiveita. Vain yksi asiakasperhe vastasi kyselyyn. Sekä osallistujamäärä että palautteen vähäisyys kuvaavat osaltaan sitä, että muutos koskee vain pientä osaa kuntalaisista, eikä lapsiin tai asiakkaisiin kohdistuva vaikutus ole laaja. Useimmilla perheillä on toimivat aamujärjestelyt, eikä laajaa tarvetta aamupäivähoidolle ole. Muutoksen kielteisiä vaikutuksia lievennetään tekemällä tiivistä yhteistyötä kotien kanssa ja seuraamalla perheiden tilannetta erityisesti syyslukukauden alussa sekä kartoittamalla mahdollisuuksia aloittaa koulupäivä klo 8.00 ja lisätä Harrastamisen Suomen mallin kerhoja aamupäiviin.

Toteutettujen selvitysten ja vaikutusten kokonaisarvioinnin myötä sivistyslautakunnalle esitetään koululaisten aamupäivähoidon lakkauttamista yhtenä taloustilannetta sopeuttavana toimenpiteenä.

Esittelijä Sivistysjohtaja Risteelä Virpi lin kunta

Päätösesitys Sivistyslautakunta päättää lakkauttaa koululaisten aamupäivähoidon 1.8.2026 alkaen. Vammaisoppilaat saavat edelleen tarvitsemansa aamupäivähoidon vammaispalvelulain turvaamana, palvelun lakkauttaminen ei heikennä heidän oikeuksiaan.

Päätös Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.